

Sygn. akt II UK 132/17

POSTANOWIENIE

Dnia 25 stycznia 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jolanta Frańczak

w sprawie z wniosku S. R.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w G.
o prawo do emerytury pomostowej,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw
Publicznych w dniu 25 stycznia 2018 r.,
na skutek skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 16 grudnia 2016 r., sygn. akt III AUa [...],

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w [...] wyrokiem z dnia 16 grudnia 2016 r. oddalił apelację Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w G. od wyroku Sądu Okręgowego w G. z dnia 15 czerwca 2016 r., zmieniającego decyzję organu rentowego z dnia 10 września 2015 r. odmawiającą przyznania ubezpieczonemu S.R. prawa do emerytury pomostowej i przyznającego ubezpieczonemu prawo do emerytury pomostowej od dnia 1 lipca 2015 r. oraz stwierdzającego, że organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji.

W wyrokach sądów *meriti* przyjęto, że pracę wykonywaną przez ubezpieczonego u armatorów zagranicznych należy uznać za pracę w szczególnych warunkach w rozumieniu art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (obecnie jednolity tekst: Dz.U. z 2017 r., poz.

664), wymienioną w załączniku 1 do tej ustawy pod poz. 23 jako „praca na statkach żeglugi morskiej”. Według poczynionych ustaleń ubezpieczony pracował jako mechanik, II mechanik, szef mechaników w pełnym wymiarze czasu pracy, a więc spełniał wszystkie przesłanki zatrudnienia pracowniczego (art. 22 k.p.), jak też były za niego uiszczone składki na ubezpieczenia społeczne za sporne okresy. Sąd Apelacyjny podzielił utrwalone stanowisko Sądu Najwyższego, zgodnie z którym okres pracy u zagranicznego armatora, do którego marynarz został skierowany przez pośrednika można uznać za pracę w szczególnych warunkach, jeśli marynarz zatrudniony był u zagranicznego armatora jako pracownik. W związku z powyższym ubezpieczony spełnił przesłanki z art. 4 i art. 49 ustawy o emeryturach pomostowych, w tym wymóg posiadania 15 lat pracy w szczególnych warunkach (wykazując łącznie 15 lat, 3 miesiące i 18 dni), a więc nabył prawo do emerytury pomostowej od pierwszego dnia miesiąca złożenia wniosku, tj. od dnia 1 lipca 2015 r.

Skargę kasacyjną od powyższego wyroku wniósł organ rentowy, zaskarżając wyrok w całości. Skarżący wniósł o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania, ewentualnie zmianę zaskarżonego wyroku i rozstrzygnięcie co do istoty sprawy przez oddalenie odwołania a także o zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego.

Skarga kasacyjna została oparta na podstawie naruszenia:

1) art. 4, art. 49 w związku z art. 2 pkt 2 i pkt 3 oraz art. 3 ustawy o emeryturach pomostowych przez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie polegające na przyjęciu, że ubezpieczony spełnił wymóg posiadania 15 lat pracy w szczególnych warunkach w związku z uwzględnieniem jego zatrudnienia u armatorów zagranicznych w spornych okresach i nabył prawo do emerytury pomostowej,

2) art. 385 k.p.c. i art. 316 § 1 k.p.c. w związku z art. 233 § 1 k.p.c. i art. 245, art. 231 k.p.c., art. 228 § 1 k.p.c. i art. 234 k.p.c. w związku z art. 116 ust. 5 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (obecnie jednolity tekst: Dz.U. z 2017 r., poz. 1383 ze zm.) i § 22 rozporządzenia z dnia 11 października 2011 r. Ministra Pracy i Polityki Socjalnej w sprawie postępowania w sprawach o świadczenia emerytalno-rentowe i zasad

wypłaty tych świadczeń (Dz.U. z 2011 r. Nr 237, poz. 1412 ze zm.) przez przyjęcie, że fakty wyznaczające charakter pracy członka załogi statku morskiego są (w istocie) powszechnie znane i dlatego w zasadzie nie wymagają dowodu (art. 228 § 1 k.p.c.) oraz że zatrudnienie na statku morskim w warunkach innych aniżeli przewidziane w art. 22 § 1 k.p. (w ogóle) nie wchodzi w rachubę, gdyż charakter prawny pracowniczego zatrudnienia marynarzy, mógłby być podważany tylko wtedy, gdyby z ustalonych okoliczności sprawy wynikało, że sporna praca byłaby świadczona nieodpłatnie np. w ramach uprawiania turystyki albo przy braku pracowniczego podporządkowania np. na własnym statku morskim lub jako podmiot świadczący usługi turystyczne.

Organ rentowy wskazał, że za przyjęciem skargi kasacyjnej do rozpoznania przemawia występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego „a mianowicie: czy wobec treści art. 2 pkt 2 i 3 oraz art. 4 w związku z art. 49 ustawy emeryturach pomostowych można zaliczyć do okresów pracy w szczególnych warunkach w rozumieniu art. 3 ustawy, okres pracy marynarza, wykonywanej u armatora zagranicznego, do której został skierowany przez pośrednika, a nie płatnika i czy taki marynarz jest w kręgu podmiotów uprawnionych do ubiegania się o emeryturę pomostową na podstawie art. 49 ustawy o emeryturach pomostowych”.

Wobec powyższego – zdaniem organu rentowego – w świetle przedstawionego stanu faktycznego oraz prawnego sprawy zachodzi potrzeba wykładni przez Sąd Najwyższy zaskarżonych przepisów prawa materialnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli: 1) w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, 2) istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, 3) zachodzi nieważność postępowania lub 4) skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

W rozpoznawanej sprawie wniosek o przyjęcie do rozpoznania skargi kasacyjnej został oparty na przesłance występowania w sprawie istotnego

zagadnienia prawnego (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.) oraz potrzebie wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.).

Dla przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania w związku z występowaniem w sprawie istotnego zagadnienia prawnego konieczne jest przedstawienie problemu o charakterze abstrakcyjnym, nierozstrzygniętego w dotychczasowym orzecznictwie i wymagającego pogłębionej wykładni. Zagadnieniem prawnym jest bowiem zagadnienie, które wiąże się z określonymi przepisami prawa materialnego lub procesowego, których wyjaśnienie ma nie tylko znaczenie dla rozstrzygnięcia konkretnej sprawy, ale także dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw. Wskazanie na zagadnienie prawne uzasadniające wniosek o rozpoznanie skargi kasacyjnej powinno nastąpić przez jego sformułowanie jako problemu prawnego wymagającego rozstrzygnięcia, określenie przepisów prawa, w związku z którymi powstało i wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Dopiero wówczas Sąd Najwyższy ma podstawę do rozważenia, czy przedstawione zagadnienie jest rzeczywiście zagadnieniem „prawnym” oraz czy jest to zagadnienie „istotne” (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002 nr 1, poz. 11; z dnia 13 sierpnia 2002 r., I PKN 649/01, OSNP 2004 nr 9, poz. 158; z dnia 14 lutego 2003 r., I PK 306/02, Wokanda 2004 nr 7-8, s. 51; z dnia 10 stycznia 2012 r., I UK 305/11, LEX nr 1215784; z dnia 23 marca 2012 r., II PK 284/11, LEX nr 1214575; z dnia 10 września 2014 r., I CSK 729/13, LEX nr 1532950, z dnia 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14, LEX nr 1622307; z dnia 14 kwietnia 2015 r., II PK 217/14, LEX nr 678073; z dnia 28 października 2015 r., I PK 17/15, LEX nr 2021940; z dnia 14 stycznia 2016 r., II CSK 382/15, LEX nr 2090999). Ponadto, istotnym zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest zagadnienie nowe, nierozwiązane dotąd w orzecznictwie, którego rozstrzygnięcie może przyczynić się do rozwoju prawa.

Natomiast oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na przesłance z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c., tj. na twierdzeniu o istnieniu potrzeby wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów wymaga wykazania, że określony przepis prawa, mimo iż budzi poważne wątpliwości, nie doczekał się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje wyraźnie wskazane przez skarżącego rozbieżności

w orzecznictwie w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych, które należy przytoczyć (zob.: postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08, LEX nr 424365; z dnia 28 marca 2007 r., II CSK 84/07, LEX nr 315351). Nie można uznać, że w sprawie występuje istotne zagadnienie lub zachodzi potrzeba wykładni przepisów prawa, jeżeli Sąd Najwyższy zajął już stanowisko w kwestii prawnej prezentowanej przez skarżącego, a nie zachodzą żadne okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 16 stycznia 2003 r., I PK 230/02, OSNP - wkładka 2003 nr 13, poz. 5; z dnia 10 marca 2010 r., II UK 363/09, LEX nr 577467; z dnia 12 marca 2010 r., II UK 400/09, LEX nr 577468; z dnia 19 stycznia 2012 r., I UK 328/11, LEX nr 1215423; z dnia 19 marca 2012 r., II PK 294/11, LEX nr 1214578).

Takich wymogów nie spełnia przedstawione w skardze zagadnienie prawne, ponieważ kwestia możliwości zaliczenia marynarzom do pracy w szczególnych warunkach okresów zatrudnienia u obcych armatorów za pośrednictwem polskich firm, którzy opłacali składki na dobrowolne ubezpieczenia emerytalne i rentowe, jak to miało miejsce w rozpoznawanej sprawie, była już przedmiotem rozważań Sądu Najwyższego i nie budzi w tym zakresie żadnych wątpliwości. W wyroku z dnia 27 kwietnia 2010 r., II UK 329/09 (OSNP 2011 nr 19-20, poz. 262), Sąd Najwyższy stwierdził, że okresy wykonywania pracy w szczególnych warunkach u pracodawcy zagranicznego na podstawie skierowania upoważnionej polskiej instytucji kierującej pracowników do pracy za granicą, za które nie było obowiązku opłacania składek na ubezpieczenie społeczne w Polsce, mogą być uznane za składkowe okresy ubezpieczenia na podstawie art. 6 ust. 2 pkt 1c ustawy o emeryturach i rentach z FUS, natomiast począwszy od tej daty, okresy zatrudnienia u pracodawców zagranicznych mogą być uznane za składkowe okresy podlegania ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym w Polsce, jeżeli zostały opłacone składki (art. 6 ust. 2 pkt 1d tej ustawy). Do okresu pracy w szczególnych warunkach wlicza się okresy wykonywania za granicą u zagranicznych pracodawców prac wymienionych w wykazach stanowiących załączniki do rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego, jeżeli są one uznane za okresy składkowe. W wyroku z dnia 1 czerwca 2010 r., II UK 5/10 (LEX nr 589882), Sąd Najwyższy

orzekł, że okresy wykonywania pracy za granicą w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze na podstawie umów o pracę zawartych bezpośrednio z pracodawcami zagranicznymi mogą być uznane za okresy zatrudnienia w rozumieniu art. 32 ust. 1, 2 i 4 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, pod warunkiem opłacenia składek w Polsce również na dobrowolne ubezpieczenia emerytalne i rentowe (art. 6 ust. 1 i 2 tej ustawy w związku z art. 7 pkt 3 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych), chyba że na podstawie umów o zatrudnieniu lub umów międzynarodowych pracownik został objęty ubezpieczeniem w trybie i na zasadach obowiązujących w państwie zatrudnienia lub określonych w umowach międzynarodowych (zob. też wyrok Sądu Najwyższego z dnia 30 sierpnia 2001 r., II UKN 500/00, OSNP 2003 nr 10, poz. 258). Z kolei w wyroku z dnia 19 kwietnia 2016 r., II UK 5/10 (LEX nr 2044476), Sąd Najwyższy potwierdził pracowniczy charakter zatrudniania omawianej grupy osób stwierdzając wprost, że marynarz zatrudniony na statku morskim (także obcej bandery) nie może wykonywać swoich obowiązków w reżimie innym niż pracowniczy.

W konsekwencji utrwalonego orzecznictwa, w sprawie nie występuje kolejna potrzeba wyjaśniania tego samego zagadnienia prawnego (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.), jeżeli Sąd Najwyższy wyraził już swój pogląd w konkretnej kwestii, a nie zachodzą żadne okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 23 marca 2011 r., II PK 284/11, LEX nr 1214575; z dnia 9 marca 2011 r., I UK 370/11, LEX nr 1215126 i z dnia 24 lutego 2011 r., II PK 274/11, LEX nr 1215146).

Z tych względów Sąd Najwyższy, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.